

ETTERFORSKINGSPLIKT – BARN OG UNGE UNDER 18 ÅR

1. Bakgrunn

1.1 Ny lovbestemmelse

I Stortingets møte 7. og 15. juni d.å. (lovvedtak nr. 58 (2010-2011)) ble det vedtatt å føye til et nytt andre punktum i straffeprosessloven § 224 fjerde ledd med slik ordlyd:

”Ved brann og andre ulykker kan det foretas etterforskning om årsaken selv om det ikke er grunn til mistanke om straffbart forhold. Det samme gjelder når barn under 18 år dør plutselig og uventet.”

Lovendringen er en oppfølging av Stortingets vedtak 4. mars 2010, jf. Innst. 163 S (2009-2010). Et forslag til lovendringen har vært på høring, jf.

Justisdepartementets brev 21. oktober 2010, som ble sendt bl.a. statsadvokatene og politimestrene (via Politidirektoratet).

Bakgrunnen for endringen fremgår av Prop..105 L (2010-2011), som ble fremmet i statsråd 29. april 2011 og Innst. 385 L (2010-2011), avgitt 31. mai s.å. Det forventes at loven sanksjoneres 24. juni d.å., og trer i kraft fra 1. juli 2011.

1.2 Endringer i påtaleinstruksen

Det fremgår av proposisjon (side 21) at departementet – formentlig i statsråd 24. juni d.å. – vil følge opp lovendringen med en tilføyelse i påtaleinstruksen § 7-4, hvor følgende vil bli fastsatt:

- ∞ Når barn under 18 år dør plutselig og uventet *skal* politiet innlede etterforskning.
- ∞ Etterforskningsplikten gjelder ikke dersom det er åpenbart at dødsfallet ikke skyldes en straffbar handling.
- ∞ Riksadvokaten kan gi nærmere retningslinjer om hvordan etterforskningen skal skje og om begrensninger i plikten.

1.3 Uttalelser fra statsadvokatene, politimestrene og Folkehelseinstituttet om behovet for begrensninger i etterforskningsplikten

I brev 4. mai d.å. til statsadvokatene og politimestrene ba riksadvokaten bl.a. om uttalelse knyttet til:

- ∞ Omfanget av dagens ulykkesetterforskning i medhold straffeprosessloven § 224 første ledd *første* punktum.
- ∞ Om det er tilfeller av plutselig og uventet dødsfall som omfattes av tilføyelsen i § 224 første ledd *annet* punktum, men som bør unntas fra etterforsningsplikten.
- ∞ Hvordan pårørende bør underrettes dersom saken avsluttes uten at det er aktuelt å reise straffesak mot noen.

Det fremgår av de avgitte uttalelsene at politiet i praksis i dag gjennomfører etterforskning i de fleste av tilfellene som omfattes av lovendringen, og at det er begrenset behov for innskrenkninger i etterforsningsplikten utover det som vil bli fastsatt i påtaleinstruksen ("åpenbart at dødsfallet ikke skyldes en straffbar handling"). Politimesteren i Follo har bemerket at det er en fordel at plikten til å etterforske nå slås utvetydig fast, hvilket riksadvokaten er enig i.

Riksadvokaten anmodet i brev 8. juni d.å. Folkehelseinstituttet bl.a. om eventuelle synspunkter knyttet til begrensninger i etterforsningsplikten. I brev 15. ds. gir instituttet uttrykk for at det ikke på generelt grunnlag bør innføres innskrenkninger.

1.4 Videre fremstilling

Nedenfor gis en oversikt over helsevesenets undersøkelser som har berøringsflater mot politiets etterforskning (punkt 2), politiets begjæringer om obduksjon omtales (punkt 3) og det gis en nærmere beskrivelse av etterforsningsplikten sammen med enkelte retningslinjer (punkt 4). Avslutningsvis gis noen anbefalinger og pålegg om underretninger til pårørende (punkt 5).

1.5 Rundskriv 4/1991 oppheves

Retningslinjene i riksadvokatens rundskriv 4/1991 om "brå og uventa død i spedbarnsalder (krubbedød)" er ikke lenger aktuelle og rundskrivet oppheves.

2. Helsevesenets meldeplikt og undersøkelser

2.1 Meldeplikt

Etter helsepersonelloven § 36 tredje ledd har leger plikt til å melde fra til politiet hvis det er grunn til å tro at et dødsfall er "unaturlig". Forskrift 21. desember 2000 nr. 1378 om leges melding til politiet om unaturlig dødsfall o.l. gir nærmere regler om dette. I § 1 i forskriften er fastsatt at underretning skal gis snarest mulig, og i § 2 er angitt i hvilke tilfeller et dødsfall skal anses som unaturlig. Det er så langt ikke gjort endringer i forskriften i tilknytning til innføring av dødsstedsundersøkelse, se nærmere under punkt 2.2.3 nedenfor.

2.2 Dødsstedsundersøkelser hvor barn under 4 år dør plutselig og uventet

2.2.1 Kort om ordningen

Fra 1. november 2010 er det iverksatt en ordning med dødsstedsundersøkelser i regi av Folkehelseinstituttet. Bakgrunnen for ordningen fremgår blant annet av St.prp. nr. 1 (2007-2008), St.prp. nr. 1 (2008-2009), St.prp. nr. 67 (2008-2009) side 65-66, Innst. S. nr. 355 (2008-2009) og Innst. 163 S (2009-2010), og den er også omtalt i lovforarbeidene nevnt ovenfor (Prop. 105 L (2010-2011) og Innst. 385 L (2010-2011)).

Dødsstedsundersøkelsene er et frivillig helsetilbud som skal tilbys i alle tilfeller der barn under 4 år dør plutselig og uventet. Hensikten med undersøkelsen er å fastslå dødsårsak og å samle kunnskap for å forebygge krybbe- og spedbarnsdød.

2.2.2 Forholdet til politiets etterforskning

I Folkehelseinstituttets retningslinjer 22. oktober 2010, sendt statsadvokatene og politimestrene i riksadvokatens brev 27. oktober s.å., er det regulert hvordan helsepersonell som gjør dødsstedsundersøkelser skal forholde seg til politietterforskning. Retningslinjene er lagt ut på instituttets hjemmeside sammen med en del annet materiale om ordningen (www.fhi.no – søkeord ”dødsstedsundersøkelser”).

Kort oppsummert har Folkehelseinstituttet i sine retningslinjer fastsatt:

- ∞ Har politiet satt i verk etterforskning, på grunnlag av obduksjon eller andre opplysninger, iverksettes ikke dødsstedsundersøkelse i regi av helsetjenesten.
- ∞ Avdekkes mistanke om straffbart forhold etter at dødsstedsundersøkelsen er påbegynt, skal undersøkelsen i regi av helsetjenesten avbrytes og videre oppfølging overlates til politiet.

Instituttets retningslinjer ser ut til å gi en hensiktsmessig avgrensning.

Riksadvokaten har ikke mottatt opplysninger om at grensedragningen så langt har voldt problemer i praksis, og det gis derfor ikke nå direktiver herfra til politiet og påtalemyndigheten i denne forbindelse.

2.2.3 Overlevering av opplysninger fra dødsstedsundersøkelsen til politiet - taushetsplikt

Helse- og omsorgsdepartementet sendte 13. mai 2008 på høring forslag til endringer i forskriften om melding av unaturlig dødsfall til politiet. I utkastet til ny § 4 var det presisert at dersom dødsfallet kan skyldes en straffbar handling skal også dokumentasjon fra dødsstedsundersøkelsen i regi av helsetjenesten sendes politiet. Forskriftsendringen ville vært klargjørende, men er dessverre ennå ikke gjennomført.

Lovavdelingen har imidlertid i en uttalelse 28. august 2008 fastslått at etter gjeldende regelverk er taushetsplikten ikke til hinder for at helsepersonell som gjennomfører dødsstedsundersøkelse kan gi opplysninger til politiet dersom de får mistanke om at barnets død skyldes mishandling eller forhold i hjemmet. I helsepersonelloven § 24 første ledd første punktum er det bestemt at taushetsplikt ikke er til hinder for at opplysninger om en avdød person gis videre dersom vektige grunner taler for dette. I samme lov § 23 nr. 4 gjøres unntak fra taushetsplikten når tungveiende private eller offentlige hensyn gjør det rettmessig å gi opplysningene videre. Begge bestemmelsene gir grunnlag for å gi de nødvendige opplysninger til politiet ved mistanke om straffbare forhold.

Etter dette bør det i praksis ikke oppstå tvil om det rettslige grunnlaget for informasjonsflyt fra dødsstedsundersøkelsen til politiet. Det vises for øvrig til at flertallet i Justiskomiteen ”ber regjeringen følge nøye med på utviklingen, og dersom reglene om taushetsplikt står i veien for at etterforskningsplikten får den tilsiktede virkningen, ber flertallet regjeringen vurdere endringer i helsepersonells taushetsplikt” (Innst. 385 L (2010-2011) side 3-4).

Skulle det likevel i enkeltsaker vise seg vanskelig å få nødvendig informasjon fra dødsstedsundersøkelsen, bes dette rapportert tjenestevei til riksadvokaten.

2.3 Utrykningsgruppe fra Statens helsetilsyn

Fra 1. juni 2010 ble det ved Statens helsetilsyn opprettet en gruppe som skal rykke ut til helseforetakene ved alvorlige hendelser i spesialisthelsetjenesten.

Helseforetakene er pålagt å varsle om slike hendelser til Statens helsetilsyn, og som også kan omfatte plutselige og uventede barnedødsfall. Riksadvokaten nedsatte 17. januar d.å. i samråd med Statens helsetilsyn en arbeidsgruppe som skulle vurdere behovet for retningslinjer for samarbeidet mellom denne utrykningsgruppen og politiet og påtalemyndigheten. Arbeidsgruppen foreslo i sin rapport 15. juni d.å. følgende retningslinjer:

- 1. Når utrykningsgruppen mottar varsel fra helseforetak må gruppen undersøke om det er gitt varsel til politiet etter helsepersonelloven § 36 der dette skal gjøres. Dersom utrykningsgruppen rykker ut i de saker som også er meldt til politiet etter ovennevnte bestemmelse, eller saken er kjent for politiet på annen måte, orienteres stedlig politi om utrykning.*
- 2. Før en eventuell utrykning skal utrykningsgruppen ta stilling til om det anbefales etterforskning ut fra de foreliggende opplysninger.*
- 3. Dersom det ikke er anbefalt etterforskning, men det gjennom utrykningsgruppens arbeid fremkommer nye opplysninger som tilsier at saken bør etterforskes skal gruppen umiddelbart varsle politiet.*
- 4. Så snart politiet mottar melding etter helsepersonelloven § 36 må politiet søke*

å innhente råd om etterforskning ved å kontakte helsetilsynet i fylket som i utrykningsaker skal henvise videre til utrykningsgruppen.

5. *Politiet må foreta en selvstendig vurdering av om det må foretas umiddelbar bevissikring også i de tilfeller der utrykningsgruppen rykker ut.*
6. *Helsepersonell som har samtale med utrykningsgruppen må gjøres oppmerksom på at det de forklarer kan bli videreformidlet til politiet.*
7. *Helsepersonellet må også gjøres oppmerksom på utrykningsgruppens dobbeltrolle ved at den også gir tilråding om etterforskning og senere eventuelt begjærer påtale.*
8. *Dersom utrykningsgruppen og politiet er på stedet samtidig og politiet ønsker bistand fra utrykningsgruppen skal informasjonsinnhenting skje i regi av politiet og således i tråd med straffeprosesslovens regler.*
9. *Politiet må ikke benytte informasjon fra utrykningsgruppens samtaler med helsepersonell på en slik måte at vernet etter EMK art. 6 nr. 1 krenkes. I alminnelighet må derfor politiet foreta egne avhør og opplysninger gitt til utrykningsgruppen må under senere hovedforhandling kun være et supplement til politiets egen informasjonsinnhenting.*
10. *Eventuelle pårørende gis mulighet til samtale med utrykningsgruppen og gis skriv om utrykningsgruppens oppgaver og rolle.*
11. *Dersom det er iverksatt etterforskning må eventuell oppfølging av pårørende skje i samråd med politiet.*

Statens helsetilsyn har opplyst at tilsynet i hovedsak vil legge anbefalingene fra arbeidsgruppen til grunn. Riksadvokaten er enig i at gruppens forslag er hensiktsmessige, og for så vidt gjelder politiet og påtalemyndigheten fastsettes følgende:

- ∞ Direktivene gitt i riksadvokatens rundskriv nr. 5/2001 "Lov om helsepersonell – påtalemessige direktiver" opprettholdes med følgende justeringer:

Meldinger etter lov om helsepersonell § 36 om "unaturlig dødsfall" som kan skyldes "feil, forsømmelse eller uhell ved undersøkelse eller behandling av sykdom eller skade", jf. forskrift 21. desember 2000 nr. 1378 § 2, skal fortsatt forelegges for helsetilsynet i fylket (tidligere fylkeslegen) før iverksettelse av etterforskning, jf. rundskrivet punkt V,2. *Statens helsetilsyns utrykningsgruppe gir råd om etterforskning bør settes i verk i saker som behandles av gruppen. Politiet må så raskt som mulig bringe på det rene om det er aktuelt for*

gruppen å rykke ut, og i så fall sørge for å etablere god kontakt med denne.

- ∞ Dersom utrykningsgruppen og politiet begge gjør undersøkelser knyttet til dødsfallet, må politiet selv stå for egne avhør og bevissikring mv. Politiet må i alle tilfeller på selvstendig grunnlag vurdere om det er behov for beslag mv. og om dette må gjøres umiddelbart.

Det kan i enkelte tilfeller være hensiktsmessig at utrykningsgruppen bistår politiet, men politiet må like fullt sørge for at bevisinnhenting og bevissikring skjer etter straffeprosesslovens regler. Politiet må ikke benytte informasjon fra utrykningsgruppens samtaler med helsepersonell på en slik måte at vernet etter EMK art. 6 nr. 1 krenkes.

3. Obduksjon

Sakkyndig likundersøkelse skal etter straffeprosessloven § 228 "foretas når det er grunn til mistanke om at noens død er voldt ved en straffbar handling".

Påtalemyndigheten kan også beslutte dette "når dødsårsaken er uviss og særlige forhold krever slik undersøkelse". I påtaleinstruksen § 13-2 er fastsatt at politiet "i alminnelighet" bør sørge for sakkyndig likundersøkelse bl.a. ved "ulykkestilfeller" og dersom "dødsårsaken er uviss og døden er inntrådt plutselig og uventet". I rundskriv 4/1991 var fastsatt at "det normalt skal krevjast sakkunnig likundersøking ved brå og uventa død i spedbarnsalder".

I høringsnotatet fra Lovavdelingen 21. oktober 2010 ble det opplyst at påtaleinstruksen § 13-2 vil bli presisert slik at det går enda klarere fram at barn som dør utenfor helseinstitusjon skal obduseres dersom dødsårsaken er uviss, med mindre det av særlige grunner er ubetenkelig å unnlate slik undersøkelse. Forslaget er videreført Prop. 105 L (2010-2011), se side 21. Også denne endringen av påtaleinstruksen forventes vedtatt i statsråd 24. juni d.å.

Påtalemyndigheten skal innrette seg etter den kommende endring av påtaleinstruksen. Det understrekes at det er viktig at obduksjon begjæres raskt og at unntaket ("særlige grunner") skal tolkes snevert.

4. Etterforskning

4.1. Innledning – prioritering

Justisdepartementet fremholdt i høringsnotatet, se referatet i Prop. 105 L (2010-2011) side 16, at det er "svært viktig at overgrep og vald mot barn blir oppdaga, etterforska og straffeforfølgt". Departementet uttaler i proposisjonen at det etter høringen "er styrkt i si oppfatning om at ei etterforskningsplikt der barn døyr plutselig og uventa vil vere eit viktig bidrag i arbeidet med å styrke rettsvernet for barn" (side 20).

Justiskomiteen understreker i Innst. 385 L (2010-2011) ”viktigheten av at vold og overgrep mot barn blir oppdaget, etterforsket og straffeforfulgt” og at ”ubetinget etterforsningsplikt er et godt tiltak for å avdekke dødsfall som følge av straffbare forhold” (side 3-4). Komiteen fremhever også at de foreslåtte endringene i straffeprosessloven og påtaleinstruksen vil ”bidra til å styrke rettsikkerheten for barn, og være et viktig bidrag i kampen mot vold i nære relasjoner”.

Også i debatten i Stortinget 7. juni d.å. ble betydningen av etterforsningsplikten understreket.

Riksadvokaten har ved flere anledninger fremhevet at saker om alvorlig vold mot små barn er sentralt prioriterte og må behandles med særlig grundighet, se senest mål- og prioriteringsrundskrivet for 2011 (rundskriv nr. 1/2011) punkt 5.

Det er herfra gitt anvisninger om en mer aktiv bruk av medvirkningslæren for også å ramme tilfeller hvor en umiddelbar gjerningsperson ikke kan identifiseres med den nødvendige sikkerhet, men hvor omsorgspersonene i alle fall ikke har gjort tilstrekkelig for å avverge voldsutøvelsen mot barnet. Et typetilfelle her kan være at barnet over tid har vært utsatt for vold i hjemmet, det er uklart hvem som har utført voldshandlingene, men de voksne som bor sammen med barnet og har omsorg for det må i det minste ha vært klar over hva som foregår og hatt mulighet for å gripe inn. Høyesteretts avgjørelse inntatt i Rt. 2009 side 1365 gir støtte for en slik praksis.

4.2 Når skal det settes i verk etterforskning?

4.2.1 Utgangspunkt

Etter straffeprosessloven § 224 første ledd er som kjent hovedregelen at etterforskning settes i verk når det er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger straffbart forhold, jf. nærmere riksadvokatens rundskriv nr. 3/1999, Ot.prp. nr. 60 (2004-2005) side 34 flg. og Prop. 105 L (2010-2011) side 8 flg.

Straffeprosessloven § 224 siste ledd sammenholdt med påtaleinstruksen § 7-5 siste ledd fastsetter som nevnt ovenfor at politiet *skal* etterforske brann og annen ulykke som har voldt personskade eller betydelig ødeleggelse av eiendom.

Etter tilføyelsene i straffeprosessloven § 224 og påtaleinstruksen 7-5 *skal politiet etterforske alle dødsfall som inntreffer før fylte 18 år*. Det er bare gjort unntak fra etterforsningsplikten dersom dødsfallet:

- ∞ *Ikke var plutselig og uventet.*
- ∞ *Åpenbart ikke skyldes en straffbar handling.*

Riksadvokaten har, bl.a. på bakgrunn av forarbeidene og uttalelsene nevnt ovenfor, kommet til at det ikke nå bør fastsettes begrensninger i etterforsningsplikten utover

dette. Basert særlig på forarbeidene, gis nedenfor noen anvisninger på hvordan de to unntakene bør forstås i praksis.

Riksadvokaten understreker generelt at unntakene fra etterforsningsplikten skal tolkes restriktivt. Er det tvil om vilkårene er oppfylt, skal etterforskning settes i verk, jf. også Prop. 105 L (2010-2011) hvor departementet understreker at ”er det nokon som helst tvil knytt til om saka kan skuldast eit straffbart forhold, skal saka etterforskast” (side 21). Det er uansett tale om et begrenset antall saker, og det er bedre å sette i verk en etterforskning for mye enn en for lite.

4.2.2 ”Plutselig og uventet”

Når det gjelder dødsfall på sykehus eller annen helseinstitusjon har departementet avgrenset etterforsningsplikten slik i Prop. 105 L (2010-2011) side 20-21:

”Departementet legg til grunn at også for dødsfall som skjer på sjukehus føreset etterforsningsplikta at døden inntreffer plutselig og uventa, noko som gjer at ein normalt kan sjå vekk frå tilfelle der døden skuldast sjukdomsutvikling. Dei vil – som i dag – bli etterforsa berre dersom det er rimeleg grunn til å undersøkje om det ligg føre straffbart forhold. Men sjølv om barnet har eit sjukdomsbilete som gjer at døden kjem naturleg, kan det hende at døden inntreffer tidlegare eller meir plutselig enn venta. Gjer ein ikkje unntak for slike tilfelle, vil dei vere omfatta av etterforsningsplikta. Etter departementet si meining høver ikkje grunngevinga for etterforsningsplikta i slike tilfelle, i alle fall ikkje om barnet dør på sjukehus eller i ein annan institusjon. Det ein først og fremst ønskjer å oppnå med framlegget, er å hindre og avdekkje tilfelle av vald og overgrep mot barn. Er det klart at barnet døyde av sjukdomsutvikling, sjølv om døden kom tidlegare enn venta, kan det vere uskjonnsamt og feil bruk av ressursar om politiet skal inn å etterforske. Er det mistanke om feilhandsaming på sjukehuset eller i institusjonen vil det venteleg bli fanga opp av andre reglar, og etterforskning kan likevel bli innleia etter hovudregelen i straffeprosesslova § 224 fyrste ledd.”

Riksadvokaten føyer til at det heller ikke kan være meningen at det automatisk skal settes i verk etterforskning dersom barn eller ungdom dør utenfor helseinstitusjon av medfødte eller andre på forhånd diagnostiserte sykdommer, med mindre det foreligger opplysninger som trekker i retning av at det kan være begått et straffbart forhold.

4.2.3 ”Åpenbart ikke skyldes en straffbar handling”

”Åpenbart” er et strengt vilkår knyttet til *årsaken* til dødsfallet. I enkelte tilfeller vil omstendighetene likevel klart tale mot at et straffbart forhold forårsaket døden, for eksempel om en person omkommer under et idrettsstevne uten at andre personer er involvert eller som følge av en overdose narkotika vedkommende utvilsomt har klargjort og satt selv. Men det vil likevel ofte være naturlig å gjøre noen undersøkelser knyttet til omstendighetene rundt dødsfallet.

Det vil gjennomgående være grunn for politiet til å gjøre enkelte undersøkelser selv om et dødsfall umiddelbart kan se ut til å være et selvdrap, bl.a. for å avklare om det kan tenkes at straffbare forhold er forsøkt kamuflert eller om det foreligger straffbar medvirkning.

4.2.4 Kort om opplegg av etterforskningen – bruk av tvangsmidler

Hensikten med etterforskningen vil – her som ellers – være å avklare om dødsfallet har sammenheng med en *straffbar* handling. Formålet er således annerledes enn ved frivillig dødsstedsundersøkelse, jf. ovenfor.

Opplegget av etterforskningen må tilpasses den enkelte sak, og det kan vanskelig gis generelle retningslinjer for dette utover det som fremgår av riksadvokatens rundskriv nr. 3/2008 om ”familievold”.

I mange saker vil det trolig ikke være behov for noen betydelig etterforskningsinnsats. Aktuelle innledende etterforskingsskritt hvor det ikke foreligger opplysninger som trekker i retning av at dødsfallet skyldes straffbare forhold kan være:

- ∞ Det kan allerede før obduksjonsrapporten foreligger være grunn til å innhente opplysninger om eventuelle synlige skader på barnet og sammenholde disse med opplyst skademekanisme.
- ∞ Gjennomgang av obduksjonsrapport og eventuelle opplysninger fra dødsstedsundersøkelse, legejournaler og andre helseopplysninger.
- ∞ Innhenting av eventuelle rapporter og logger fra politiets og andre etaters uttrykning i tilknytning til dødsfallet og vurdere avhør av personell som kom tidlig til åstedet.
- ∞ Undersøke om det er opplysninger om påfallende oppførsel fra foreldrene eller andre omsorgspersoner i tilknytning til dødsfallet, selv om det må understrekes at det er vide variasjoner i reaksjonsmønstre i slike situasjoner.
- ∞ Avklare om det finnes opplysninger om tidligere voldsutøvelse eller andre straffbare forhold av betydning fra en eller flere av omsorgspersonene eller rapporter om tidligere politiutrykninger til hjemmet.
- ∞ Undersøke om det er opplysninger om tidligere skader på barnet, barnevernssaker eller annet som kan indikere at barnet har vært utsatt for omsorgssvikt.

- ∞ Avhøre de pårørende og eventuelt noen sentrale vitner som antas å kunne ha opplysninger om årsaken til dødsfallet, for eksempel behandlende lege.
 - Avhør av de pårørende bør vurderes tatt i hjemmet, i alle fall om barnet døde der.
- ∞ Med de pårørendes samtykke vil det ofte også være naturlig å gjennomføre en enkel besiktigelse av stedet barnet døde, og herunder ta noen fotografier av stedet.

Det understrekes at de nevnte etterforskningskrittene er ment som eksempler på undersøkelser det kan være grunn til å gjennomføre. Etterforskningen må – her som ellers – tilpasses saken, og politiet må alltid overveie om de konkrete omstendighetene gir grunnlag for å innhente annen informasjon enn det som er skissert ovenfor.

Foreldre som har mistet et barn er meget sårbare og politiet må ta hensyn til dette ved sine undersøkelser. Reiser politiet hjem til foreldrene, bør det for eksempel brukes sivil bil og tjenestemennene bør – så langt det er praktisk mulig – ikke være uniformert.

Foreligger det allerede innledningsvis opplysninger som trekker i retning av at det kan ha blitt begått en straffbar handling i tilknytning til dødsfallet, settes etterforskning på vanlig måte i verk etter straffeprosessloven § 224 første ledd. Omfang og opplegg av etterforskningen, herunder om det er aktuelt med åstedsundersøkelse, ransaking, beslag og pågripelser må vurderes ut fra opplysningene i den enkelte sak.

For så vidt gjelder bruk av tvangsmidler, særlig adgangen til å ransake et hjem hvor et barn er omkommet, vises til gjennomgangen i Prop. 105 L (2010-2011) side 10-11.

Barnedødsfall kan være meget krevende å etterforske. I kompliserte saker er det særlig viktig med god politifaglig ledelse og tett oppfølging fra den påtaleansvarlige.

5. Underretning til pårørende

Har straffeprosessuell etterforskning vært satt i verk og saken avsluttes uten at det reises straffesak mot noen, skal de pårørende underrettes om dette. I disse sakene skal det gis en individuelt utformet skriftlig orientering hvor det opplyses om resultatet av politiets undersøkelser. Flere politidistrikt har gode erfaringer med også å tilby muntlig orientering om politiets etterforskning og om utfallet av saken.

Ved mindre omfattende etterforskning vil en aktuell henleggelseskode formentlig være "010 Henlagt fordi forholdet ikke er straffbart". For øvrig brukes ordinære henleggelseskoder.

Riksadvokaten understreker at politiet *må* sørge for at det ikke sendes ut automatiserte underretninger om henleggelse fra Strasak i tillegg til det individuelt utformede brev nevnt ovenfor.

Tor-Aksel Busch

Knut H. Kallerud
ass. riksadvokat